

NIEPRZYJACIELSKI (404) ai

W pisowni łącznej (402), w rozłącznej (2).

Oba e jasne; -ã- (338), -a- (14); -a- KuczKat; -ã- : -a- OpecŻyw (4:1), Leop (8:1), Mącz (30:2), BielSpr (67:3), BudBib (2:1), SkarŻyw (8:2), GrabowSet (1:1), LatHar (10:1), SarnStat (21:1).

sg m N nieprzyjacielski (22). ◇ G nieprzyjacielskiego (15); -ého (1), -(e)go (14). ◇ D nieprzyjacielski(e)mu (6). ◇ A nieprzyjacielski (24), nieprzyjacielski(e)go (3). ◇ I nieprzyjacielskim (16), nieprzyjacielski(e)m (4); -(e)m LibLeg (3); -im : -(e)m Mącz (2:1). ◇ L nieprzyjacielskim (3). ◇ f N nieprzyjacielską (8). ◇ G nieprzyjacielskiej (25), nieprzyjacielskie OpecŻyw (3); ~ -ej (3), -(e)j (22). ◇ D nieprzyjacielskiej (3); -ej (2), -(e)j (1). ◇ A nieprzyjacielską (29) [w tym: -ąm (1)]. ◇ I nieprzyjacielską (12). ◇ L nieprzyjacielskiej (14); -ej (5), -(e)j (9). ◇ n N nieprzyjacielskie (9); -é (1), -(e) (8). ◇ G nieprzyjacielski(e)go (23). ◇ D nieprzyjacielski(e)mu (9). ◇ A nieprzyjacielski(e) (27). ◇ I nieprzyjacielskim (4). ◇ L nieprzyjacielskim (8). ◇ pl N m pers nieprzyjacielscy (2). subst nieprzyjacielskie (13); -e (1), -(e) (12). ◇ G nieprzyjacielskich (48). ◇ D nieprzyjacielskim (11), nieprzyjacielski(e)m (2) LibLeg, ModrzBaz. ◇ A m pers nieprzyjacielski(e) (2). subst nieprzyjacielskie (53); -é (6), -(e) (47). ◇ I n nieprzyjacielskimi (1). ◇ L nieprzyjacielskich (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XIX w. s.v. przyjacielski.

Przymiotnik od „nieprzyjaciel” (404) :

1. Od znac. ‘ten, który jest nieprzyjazny, nienawidzi; zagraża i stara się zaszkodzić; wróg osobisty’; *hostilis Mącz, Modrz, Cn; inimicus Mącz, Calep, Cn; iniquus Mącz, PolAnt (53) : Nieprzyjacielska obliczność/ Czyni ludziami wielką tęsknotę BierEz L3; Więcej nie wierować mamy zawiści przyjaciół, niż lidła nieprzyjacielskiego, bo nieprzyjacielskie lidła iawne są, ale zawiść przyjacielska ukryta iesth BielŻyw 17; LibLeg 11/174; Ieslibyś też widział osła nieprzyjaciela twego/ który nie [...] powalił/ nie opuśczał go/ ale owżem go ratuy. (marg) Iesliż osła nieprzyjacielskiego ratować nie godzi/ tedy daleko więcej iego łamego. (-) BibRadz Ex 23/5; BielKron 146; Iniqui sermones, Nieprzyjacielskie omowki. Mącz 170c, 170c; widział iako w zwierciadle takowe przeciwko sobie nieprzyjacielskie wzrúwienie GórnDworz Aa7; a nietrzeba się tego nigdy dopuśczać/ aby mieli przyczynę iaką/ dla ktoreyby co nieprzyjacielskie⁸⁰ przeciwko nam dumali [in nos aliquid hostile moliendi]. ModrzBaz 102v; By w chęć nieprzyjacielską/ dawnom ja zginiony KochPs 60; Nieprzyjacielską okróć myśl okrutną KochPs 208, 34, 121; StrykKron 447; Calep 537b.*

W przeciwstawieniu: »przyjacielski ... nieprzyjacielski (2): BielŻyw 17; (-) Czyi ia to głos słyżę? (-) Przyjacielski, zechcelzli służyć przyjacielá. Ielli nie: rozumiey tak, że nieprzyjacielski. CiekPotr 5.

Wyrażenia: »chwała nieprzyjacielska« (1): Ty wżytko znalaz Pánie/ a wiesz iako mam wnienawiści chwale nieprzyjacielską [gloriam iniquorum] BudBib Esth 14/14.

»moc nieprzyjacielska« [szyk 4:1] (5): LubPs ee5v; KuczKat 280; Bo obyczáie náłże skázone/ wiara y powinność zániedbána/ żywot nieumiejący się káiác/ wielką a barzo potężną mocą iest nieprzyjacielską przeciwko nam [robur est hostis adversus nos]. ModrzBaz 128; SkarŻyw 399; O Boże/ [...] abyśmy się żadney nieprzyjacielskiej mocy nie lękáli/ ktorzy w obronie twoiey nádzieie mamy. LatHar 622.

»nieprzyjacielska okrutność« (1): krwią włąfną/ odniołás tryumph z nieprzyjacielskiej okrutności. *LatHar* 471.

»ręce nieprzyjacielskie« = *metonimicznie: moc, władza nieprzyjacielska* [szyk 5:3] (8): by wiedziała fy na twęgo klęczątz a vmywaiątz nogi/ tego który go má w ręce wydatz nieprzyjacielskie *OpecŻyw* 92v, 100v, *LubPs* hh5; Závzdym z rąk nieprzyjacielskich był wyzwolóny *KochPs* 23, 24, 42, 163; Byłes [Jezu] [...] powrozy iako łotr związány/ łam tylko w rękách nieprzyjacielskich zořtáwiony/ gdy dla łtráchu/ pierzchnęli vczniowie twoi. *LatHar* 273.

»srogość nieprzyjacielska« (1): Pokorna próžba o wybáwienie s frogości nyeprzyjacyelskiej. II. Iž fie nígdi człowieká fmiertelne⁸⁰ bać nie mamy *LubPs* O2 *marg*.

»zdrady nieprzyjacielskie« (2): *LeovPrzep* D4; RAcz náviedzić Pánie/ prošimy cię/ mielzkánie náłze/ á wřelkie zdrády nieprzyjacielskie [!] rácz od niego oddálic: niechay święci Anyołowie twoi w nim przebywáią ktorzyby nas w pokoju łtrzegli *LatHar* 68.

Szereg: »tak przyjaciela, jako nieprzyjacielski« (1): Gdy nádbieżyřz bydlę vpadłe ták przyjaciela twego iáko nieprzyjacielskie/ podnieř ie *BielKron* 44.

W przén (5) : (–) Nie mowią prawdy vřtá nieprzyjacielskie. (–). Ten który cie nie miłue on cie závłře przeláduie. *March*¹ A4v; Iezu ienřes wřępuiácz przed nieprzyjacielskim mieczem do egiptus fie przenieř raczył. *TarDuch* Bv.

Wyrażenia: »nieprzyjacielski duch« (1): Włpomni/ prošę cię/ iáko mnie/ złořliwy Nieprzyjacielski duch/ pošmiechem trapi/ Wybaw z przykrořci *GrabowSet* I.

»nieprzyjacielskie serce« = *animus inimicus* *Modrz* (2): ktore [sprawy rzymskie] řkázuia/ že karánie tákiego wyřętku/ od te⁸⁰ ktoryby nieprzyjacielskie ferce [*hostili animo*] przeciwko Rzeczyřpolitey ábo przeciwko Krolowi wzięł/ teř do dzieci y potomkow/ [...] ma fie řciágáć. *ModrzBaz* 82, 95v.

Przen: *Naleřący do szatana lub pochodzący od szatana* (12) : Naprzeciw zařkokom nieprzyjacielskim/ á ku otrzymaniu zwięřthwa, Tarcza duchowna. *TarDuch* ktv; *KrowObr* 148v, 164v; Alifř Piotr święty/ prošne one nieprzyjacielskie vřilówánia/ [...] rozegnał. *SkarŻyw* 471; *LatHar* 194.

W charakterystycznych połączeniach: *nieprzyjacielska(-ie) przeszkoda, usilowania, zaskoki, zastrzały* (2).

Wyrażenia: »nieprzyjacielskie ciemności« (1) : Pánie Iezu Chryřte [...] ořwieć dom ten/ á wypádz zniego nieprzyjacielskie ciemności/ žeby cię poználi Boga práwego. *SkarŻyw* 147.

»moc nieprzyjacielska« (3): *ArtKanc* A16, K4; Oycowie oni święci/ ktorzy odkupienia w ciemnych podziemnych kráiach czekáli/ ktore Chryřtus z ieńřtwá y mocy nieprzyjacielskiej wybáwił/ y zwoiowářzy piekło y moc iego/ z tryumphem duřze ony do niebá prowadził. *SkarKaz* 634a.

»pokusy nieprzyjacielskie« (1): vmieymy pokus nieprzyjacielskich vchodzić/ á tego Egloná czártá który nam tuczyć ciáło kaře/ zwięřzaymy *SkarŻyw* 560.

»ręka nieprzyjacielska« = *metonimicznie: moc, władza szatańska* (2): Miły Iezus báčątz iřž fie iuř przybliżał czas męki iego okrutné przez ktorą miál wykupitz lud řwóy z ręki nieprzyjacielskiej [!]. *OpecŻyw* 89v, 60v.

2. Od znaczn. 'ktoś obcy, niebezpieczny dla pewnej zbiorowości ludzi; wróg publiczny, także wojsko wroga'; *hostium Mącz*, *Vulg*; *hosticus Calep*, *Cn*; *hostilis Mącz*; *contrarius, inimicorum PolAnt*; *infestus Cn* (351) : yfz tha wfythka strzelba, ma ydz dobrą flufzną a pozytheczną myarą. przeczywko yego krolewfykey mylofzchy nyeprzyyaczelom, thak napolu huffom yako myaľthom zamkom y wfzelyakim murom nyeprzyyaczelkym kv vpadu y skodzye ym *MetrKor* 37/4v; *BielŻyw* 147; *LibLeg* 11/133v; *WróbŻoľt* E7v; *Diar* 20; gdy wzywali Bogą Wfzechmocnego/ kthory mocą fwą űily nieprzyacielfkie łámie/ dobyli á doľtali miáľthá *Leop* 2.*Mach* 12/28, *Iudic* 5/8, 2.*Par* 32 arg; *BibRadz Sap* 16/22; wrzuciwfzy łáncuchy ná nieprzyacielfką nawę przyciágnął iá do fiebie *BielKron* 460, 30v, 49v, 70v, 88, 106 (17); Praeripere consilia hostium, Zábieżeć nieprzyacielskiemu przedfię wźięciu. *Mącz* 346d; Adducere copias in conspectum hostium. W obliczność nieprzyacielską wojsko prziwieść. *Mącz* 405b, 66a [2 r.], 78d, 159b, 306b, 339c; *GórnDworz* Z3v; *BielSat* Gv; Iefli przełomiá czoło nieprzyacielfkie poczną fobie dobrze *BielSpr* 65v, 14, 16v, 17v, 18 [2 r.], 19v (30); *ModrzBaz* 108, 111; To bywá y w poimániu nieprzyacielfkim náciężľza/ gdy fię mátká z dziećmi dzieli *SkarŻyw* 140, 560; *StryjKron* 250, 647; *NiemObr* 19; *GórnRozm* G4; Dziś iefť Hetmánem fławnym/ iutro űmiechem Nieprzyacielfkim/ y ludzkim igrzyűkiem. *ZawJeft* 3, 26; *ActReg* 26, 77; *Calep* 490a; Gdy go o zdánie iego w tey mierze profzono/ zbraniał fie tego/ powiedáiac/ że poki w przyfiędze álbo flubie nieprzyacielfkim był/ rádá nie był. *Phil* O3; żaden nas vpór nieprzyacielfki nie vciáżył *OrzJan* 91; *SarnStat* 1113; *VotSzl* B2.

W *przeciwstawieniach*: »swoj (2), domowy ... nieprzyacielski« (3): Závľzefcie vwodzili poczty fwoie cáło/ Ale nieprzyacielfkie nie vľzły wam nigdy/ Bog fie przez ręce wáľze műcił nád nimi krzywdy. *Paprpán* V2v; *ModrzBaz* 115; *KochJez* A4.

W *porównaniach* (4): kráinę wáľűę tuż przed wámi obcy ludzie požyráią: y fpuťtoľűeie iáko w fpuťtoľűeniu nieprzyacielfkim [*sicut in vastitate hostili*]. *Leop Is* 1/7 [*Przekład tego samego tekstu: BielKron, PowodPr* (2)]; *BielKron* 93v; *PowodPr* 9, 29.

W *charakterystycznych połączeniach*: *nieprzyacielskie(-i, -a) bramy, brzeg, czoło* (4), *groźby, konie, krew, maszyny, miasto, mury* (3), *namioty, nastroga [= przynęta], nawy* (2), *obciáżenie, obrona, okręty* (2), *ordynek, pogrozki, pojmanie, poľożenie, przedűwzięcie, przystępn, razy, rzeczy, űily, skarby, skażenie, sprawa, spustoszenie, szlak* (2), *upor* (2), *znaki, żołnierz*.

Wyrażenia: »nieprzyacielska(-i, -ie) broń, działa i maszyny, oręż« [*szyk* 2:2] (2:1:1): *Hostilia arma*, *Nieprzyacielska broń/ zbroyá*. *Mącz* 159b; á gdzieby fię wiefťűe męťtwo pokázác mogľo/ iedno gdzie űmierci zá nic niemáią/ gdy káždy gardľo orężu nieprzyacielfkiemu [*telis hostium*] dla oyczyzny náťtáwić muűi? *ModrzBaz* 108v; A/ by nieprzyacielfkiéy dobrze vľzedł bróni/ Domowéy fye fpoľobem żadnym nie vchróni. *KochJez* A4; *PowodPr* 5.

»granica nieprzyacielska« (1): Mieyľce ták wielkiego fkarbu niechby byľo ze wľzech namocnieyľűe/ á od gránic nieprzyacielfkich co nádáley poľożone [*a finibus hostium remotissimus*]. *ModrzBaz* 123.

»hetman nieprzyacielski« = *dux hostium Mącz* (4): *BielKron* 392; *Mącz* 3c; *BielSpr* 39v; w nieprzyacielfkim woýfku wielką fkodęűcie vczynili/ Hetmáný nieprzyacielfkie poránili *BialKaz* L2.

»(h)uf nieprzyjacielski« = *hostium acies* *Modrz* [szyk 3:1] (4): *RejZwierz* 28v; *PaprPan* Gg3v; *ModrzBaz* 115; huffy nieprzyjaćielłkie dáleko lidzba y mocą nierowne/ ftárli/ y siłę ich rozfypáli *SkarŻyw* 358.

»nieprzyjacielskie krolestwo« (1): IEfus fyn Nawe/ [...] idzie przez Iordan/ Nieprzyjaćielłkie krolełtwá wywráca *Leop Ios* 1 arg.

»lud nieprzyjacielski, ludzie nieprzyjacielscy« = *hostes* *Modrz* [szyk 10:2] (9:3): *abi tich fkod* [...] *nyepriyaczełłkyem lyvdzyem fzwelkam fkodam fwoyam placycz nyemvłfyal* *LibLeg* 11/133v, 11/133v; *BielKron* 40v; Náfzy też tę próbę máią/ iáko Lud ielt wielki nieprzyjaćielłki/ y iáko dáleko od wołká iefzcze fá *BielSpr* 68, 18v, 20v, 30v, 36, 36v, 55; *ModrzBaz* 115; *KochJez* Bv.

»łupy nieprzyjacielskie« = *spolia hostium* *Mącz* [szyk 3:1] (4): *Mącz* 122a; *KochPs* 171; iáko był v nich zwyczaj ftárodawny/ zbroię też y część łupow Nieprzyjaćielłkich/ [...] z nim [*Gedyminem*] fpalili *StryjKron* 411; *GrabowSet* T4v.

»moc nieprzyjacielska« = *iniuria hostilis* *JanStat* (10): Gdy iuż widział Vránákontes ze włzytkich ftron moc nieprzyjaćielłką/ vczynił rzecz do wżego rycerłtwá *BielKron* 249v; *BielSpr* 15v, 21v; *SkarŻyw* 500; *StryjKron* 225; *Deditio* — Poddanie w moc nieprziacielską. *Calep* 294a; Przez ten czas włzyłek pánowania wálzény Kró: M. żaden nas vpór nieprzyjaćielłki nie vciążył/ żadna moc nieprzyjaćielłka nieufzkodziła *OrzJan* 91; *SarnStat* 327, 767; ftárfzi wołká pitáli ich coście pri tám widzieli/ co zá moc nieprzyjaćielłką/ wielkali/ álbo ieltli zgodá miedzy nimi/ iedność y miłość. *CzahTr* D3v.

»najazd, najechanie nieprzyjacielski(e)« = *impetus hostis* *Mącz*, *Modrz*; *impetus hostilis, incursio hostium* *Modrz*; *insultus hostium* *JanStat*, *JanPrzyw* [szyk 18:6] (22:2): *LeovPrzep* D3v; *Mącz* 441b, 448b; przekopámi y wálmi/ nietylko Miáftá/ ále też y pola otaczáli/ á tym fpołobem czynili obronę kráiny fwey przeciwko naiázdom nieprzyjaćielłkim. *ModrzBaz* 35; że Oycowie święci wiele zacnych fprow [...] czynili/ [...] naiázdy nieprzyjaćielłkie wftecz wracáli/ á ná woynie mężni byli. *ModrzBaz* 109, 22, 103v; *StryjKron* 122; *Phil* C, C4; *LatHar* 622, 631; Przeciwko naiázdom nieprzyjaćielłkim rułznice mieć. *SarnStat* 431, 9, 130, 133 [2 r.], 135, 451 (12).

»natarcie, nawałność, szturm nieprzyjacielski (-a, -ie)« = *impetus hostis* *Mącz*; *hostica incursio* *Cn* [szyk 4:1] (3:1:1): *Mącz* 441b, 448b; przypadkom rozmaítym podlegamy/ [...] przetoż v nas nie nowiná/ fráfunek/ fzkodá/ przygodá/ nieprzyjaćielłkie fzturmy/ y naiázdy. *LatHar* 576; *PowodPr* 9, 29.

»oboz nieprzyjacielski« = *castrum hostis* *Mącz* [szyk 7:2] (9): Przemyśław przypadzy z gothowym ludem do obozu nieprzyjaćielłkiego/ poráził ie y pobrał wiele korzyści *BielKron* 341, 412; *Mącz* 40b, 136a, 361b; *StryjKron* 477; *Phil* B4, D4, O4.

»nieprzyjacielski obyczaj, sposob (i zwyczaj)« [*w tym: nieprzyjacielskim obyczajem* (11)] [szyk 12:4] (14:2): przifłygamy swifłthkyem swyanthem yfz my naprzeczywko wam zadney rzeczy nyepriyaczełłkem obyczajem nyepocznymy, poky samy nyepocznyecie. *LibLeg* 7/42, 7/41v, 42; gdy tráby woienne grzmiály/ obádwá wfly nieprzyjacielskim obyczáiem fie potykály á bárzo okrutnie s łobą boiowáli [*uterque hostiliter sunt commoti*] *HistAl* B2v, B4; opánowawłzy Kállliopolim w Cherfonefsu inne Greckie miáftá obyczáiem nieprzyjaćielłkim borzył y pofiádał. *BielKron*

240; Gladiatorio animo aliquem adoriri, Nieprzyjacielskiem obyczáyem kogo doyecháć. *Mącz* 146b, 330a; iż ich ták nikiemnie zówiodł/ [...] nie opowiedziawłzy im pierwey [...] łpołobu y zwyczáiu nieprzyjacielskiego *StryjKron* 432, 200, 226, 672 [2 r.], 767; áby wżelkie podeżrzánié y nieprzyjacielski łpołób [*hostilis respectus JanStat* 845]/ y z tąd y z owąd miedzy námi y z łtrony Miłtrzá y Zakonu iego we wżyftkim był odiet *SarnStat* 1069, 1093.

»poczty nieprzyjacielskie« (1): *PaprPan* V2v cf *W przeciwstawieniach*.

»pod podstacią [= *w przebraniu*] nieprzyjacielską« (1): Teogenes [...] chcąc doświadczyć chuci łwych y łercá dobrego [...] połtał tháiemnie ná łtronę łwoie ludzi pod podłtácią nieprzyjacielską *BielSpr* 42.

»przenagabanie nieprzyjacielskie« (1): abi on wełdrowyv długo wtim panstwie panował bes przenagabania káždego nieprzyjacielskiego *LibLeg* 10/150.

»przyciągnięcie, przyjazd nieprzyjacielski(e)« (1:1): *Leop Ez* 33 arg; z ktorychby [*zamków*] iáko z Kurhánow (ábo z łkałek) przyciągnięcia nieprzyjacielskie [*adventus hostium*] vpátrowác možono *ModrzBaz* 103v.

»ręka nieprzyjacielska« = metonimicznie: *moc, władza nieprzyjacielska; manus hostium Miech, HistAl; manus inimicorum HistAl; hostica manus Cn [szyk 33:11] (44): OpecŻyw* 116; *MiechGlab* 54; *LibLeg* 10/114; *ZapWar* 1547 nr 2502; gdi mu powiedziano iżé Artaxerxes krol Perski z mocną ręką nieprzyjacielską przeciw iemu przyciągnął *HistAl* A; My zgromádziwłzy wielkoć ludu łnimełmy walczyli/ á ná ołtátekełmy tył podáli/ y ledwołmy włzli rąk nieprzyjacielskich [*de manibus pugnatorum*]. *HistAl* C7, C8v [2 r.], 18; *LubPs* Y3v, Y4v, ee4 marg, hh3v; gdy padał lud iego w ręce nieprzyjacielskie [*in manu hostili*] *Leop Thren* 1/7; á wybawi go z rąk nieprzyjacielskich [*liberabit eum de manu contrariorum*] *BibRadz Sap* 2/18, *Eccli* 51/12, *Luc* 1/70; Krol wpadł w ręce nieprzyjacielskie *BielKron* 180, 51, 58, 130, 179, 298v, 391v; Nequando ea arx hostium esset, Aby kiedy ten zamek nie przilzedł w ręce nieprzyjacielskie. *Mącz*. 245d, 193d, 472d, 480c; *GórnDworz* Y7v, Bb; *HistRzym* 35v, 36v; *RejPos* 172v; *BudBib Sap* 12/18; *BiałKaz* B4v; *CzechRozm* 246v; *ArtKanc* E14v; Bo w rołtérku/ áłbo łámá od łwych síł rzeczpołpolita vpásć mułsi/ [...] áłbo w nieprzyjacielskie ręce przyydzie *KochWr* 20, 32; *ZawJeft* 29; *ActReg* 41; iżes ty wołfko zebrawłzy ná zamek/ tego ábo owégo ręką nieprzyjacielską [*hostiliter JanStat* 540] dobył *SarnStat* 142; y z rąk nieprzyjacielskich wyrwác [*de manibus hostilibus eripere JanStat* 880] *SarnStat* 1101; Y tá niezgodá przywiedzie ná was niewołą/ w ktorey wolności wálze vtoną/ [...] Bo wżyłcy z domy y zdrowim łwoim w nieprzyjacielskiej ręce łtękác będą/ poddáni tym ktorzy ich nienawidzą. *SkarKazSej* 673b.

»rozbojstwo nieprzyjacielskie« (1): tedy dopiero zwierzchny Rzeczypołpolitey Pan/ [...] niema nic omiełzkáwác/ ale zaráz rozbojłtwá nieprzyjacielskie [*hostium latrocinia*] woyną vgániác. *ModrzBaz* 104v.

»nieprzyjacielskie spiknienie« (1): Pro nostra salute contra sceleratissimam hostium conspirationem conflagamus, Czińmy o zdrowie y o gárdła náłze przeciwko niełśłachetnemu nieprzyjacielskiemu łpiknieniu. *Mącz* 130b.

»srogość nieprzyjacielska« (3): *RejZwierc* 261v *margin*, Bbb2v; iż gdy [...] szlachta nązła Koronna za granice Królestwa dla dania odporu srogości nieprzyjacielskiej [*hostium seavitiam JanPrzyw* 14] pojedzie *SarnStat* 891.

»stos nieprzyjacielski« (1): z którychby [*zamków rycerskich*] iako z Kurhanow [...] przyciągnięcia nieprzyjacielskie [*adventus hostium*] vpátrować można/ á łtofy pirwzje nieprzyjacielskie [*primi illorum impetus*]/ pokiby drudzy żołnierze ná pomoc przyzłzi/ ábo na łobie trzymáli/ ábo ie odganiáli. *ModrzBaz* 103v.

»nieprzyjacielskie szanice« [*szyk 1:1*] (2): *Corona vallaris*, wieniec któri [...] ku czci temu bywał dawan, który naprzód wał á szanice nieprzyjacielskie vbiezał. *Mącz* 475a; *KochOdpr* C4v,

»nieprzyjacielski szpieg« [*szyk 1:1*] (2): *BielSpr* 36v; Szpiegow nieprzyjacielskich strzeżcie sie w łwey ziemi *BielSjem* 32.

»nieprzyjacielskie ścieranie a potykanie« (1): *warcabow* albo *szachow granie*/ [...] zamyka wfłobie iakoby iaką bitwe/ y nieprzyjacielskie ścieranie á potykanie *KwiatKsiąż* P3v,

»trwoga nieprzyjacielska« = *zagrożenie od nieprzyjaciela* (2): [*aby*] po oddaleniu trwogi nieprzyjacielskiej/ cząfy nązje za obroną twoją [*Panie Boże*] były łpokoyne. *LatHar* 102 [*idem*] 182.

»wielkość nieprzyjacielska« (1): Szofy obyczay [*stanowienia wojska*] podobny też trzeciemu/ ktorego wzywáli ci co wojsko nie rowne przeciw wielkości nieprzyjacielskiej miewali. *BielSpr* 21v.

»więzienie nieprzyjacielskie« (2): niewiasty wespół z dziećmi dobrowolnie w morze wpadały topiąc sie/ áby nie przyzłzy w więzienie nieprzyjacielskie. *BielKron* 273; *OrzQuin* Y3v.

»wojsko nieprzyjacielskie« [*szyk 30:19*] (49): Gdzie sie potłukły wozy/ y wojsko nieprzyjacielskie zátłumione [*et hostium suffocatus est exercitus*] *Leop Iudic* 5/11; Nieprzyjacielskie wojsko iako było wielkie tak nierządnie łprawione *BielKron* 411, [85²]v, 120, 147 [2 r.], 244v [2 r.], 245, 307; *KwiatKsiąż* O3v; *Erumpere per castra hostium*, Przebić á przedrzeć sie przez wojsko nieprzyjacielskie. *Mącz* 361a, 177a, 361b, 414c; *BielSat* L3; *RejZwierc* 163, 163v; W pośrodku wojska łzykowáli lud ćwiczony ná klin/ ktorym narychley przerazi wojsko nieprzyjacielskie *BielSpr* 22, 14v, 15, 18, 18v, 19 (23); *BiałKaz* L2, L4; *StrykKron* 722; *BielSjem* 32; *KochPam* 83; *SkarKaz* 120b; *CzahTr* D3v, E.

»wskoki, wtargnienie nieprzyjacielskie« = *incursio hostium* *Modrz* (1:1): Szlachta winna bronić granic od włkokow nieprzyjacielskich łwym kółtem *UstPraw* D3; *ModrzBaz* 30v.

»zasadzka nieprzyjacielska« (1): Obaczyli tedy wyiechawzzy w pole/ wielką moc ptakow y zwierzow prędko sie rufzać z łafow wielkimi łtady/ poználi tam być zafadzke nieprzyjacielską [!] ná ich wojska zafadzoną *BielSpr* 37v.

»zbroja nieprzyjacielska« = *hostilia arma* *Mącz* (3): Ale pozbierawzzy zbroie nieprzyjacielskie/ y zebrałzy łupy/ łwiećili dzień Szabátu [*Arma colligentes vero eorum et spolia exuentes inimicorum in sabbatho erant*] *BibRadz* 2.*Mach* 8/27, 2.*Mach* 8/31; *Mącz* 159b.

»ziemia, kraina nieprzyjacielska« = *hostilis terra* *Cn* [*szyk 16:11*] (23:4): *LibLeg* 11/133v, 134; Ale gdyby za granicami był poyman w nieprzyjacielskiej ziemi/ y łzkody/ y więzienie winni łmy nágrodzić. *UstPraw* D3; ktory ie poimawzzy weźmie w niewolą do ziemi nieprzyjacielskiej [*in terram inimici*] *BibRadz* 3.*Reg* 8/46; Trafił sie wielki głód w Rzymie/ chciał Senat áby łopolity lud lezał

ná gránicach/ á z nieprzyacielńkich kráin żywności łobie dořtawá. *BielKron* 108v, 99v, 106v, 129v, 262, 350v, 416v; Impetum facere in agros inimicorum, Wpaść w nieprzyacielską ziemię. *Mącz* 295d; *GórnDworz* Aa6v; Lepiej tu nieprzyaciela czekać w Ziemi y w łiebie/ niż táń do nieprzyacielńkiej Ziemi ciągnąć na niepewną rzecz *BielSpr* 59v, 67v; iefli fię iuz pořtánowi łkofřtować woyny/ trzeba fię o to řtárąć/ áby wřzytká była w ziemię nieprzyacielńką [*in provinciam hostium*] przenieřioná. *ModrzBaz* 104, 104, 116v [2 r.], 501; *StryjKron* 156, 442; *KochJez* B [2 r.]; *LatHar* 602; *SarnStat* 74 [2 r.].

Szeregi: »obcy a nieprzyacielski« (1): Postliminio recipere, To cořmy vtráćili á co w obcych á w nieprzyacielskich rękách dłuęo było zář dořtáć. *Mącz* 193d.

»przyacielski albo nieprzyacielski« (1): pořłał trzech zacnych Pánów Wołóskich do Krolá/ dowiádując fię/ iefliby przyacielńkim áłbo nieprzyacielńkim obyczáiem ciągnął do Wołoch *StryjKron* 672.

»swoj (a. nasz) i (jako) i, a, czyli nieprzyacielski« [szyk 5:1] (6): *BielKron* 210, 245; *BielSpr* 36; Naprzód trzeba wiedzćeć żółnierzów ták łwoich iáko y nieprzyacielńkich [*tum suorum tum hostium*] przyrodzenie/ rozum/ obyczáie y wády. *ModrzBaz* 112; Ieřteř nář czyliř nieprzyacielńki? *SkarŻyw* 501; *SarnStat* 451. [*Ponadto w przeciwřtawieniach 2 r.*]

»wojenny a nieprzyacielski« (1): Pugnaciter mecum agis. Woyennim á nieprzyacielskim obyczáiem fię łe mną obchodźiř. *Mącz* 330a.

»zbrojny ani nieprzyacielski« (1): Iakomy sbroyną ręką any nyepřziaczielską nie naschly domv robořhnego pavla sobothki *ZapWar* 1547 nr 2502.

W przén (22) : Odwroczył zá fię wlpák práwicę łwoię od obliczá nieprzyacielńkiego [*avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici*] *Leop Thren* 2/3; *BibRadz Ps* 67/24; *GórnDworz* D6v; BOgábyř kuřil: draźniác ná fię nie tylko zwierzchnořć/ ále teź y inřze rycerřtwo krwi nieprzyacielńkiej pragnące. *CzechRozm* 253; Tyř dał grzbiet nieprzyacielńki pod moje nogi. *KochPs* 25, 98; *KochFr* 12; *GórnTroas* 72; bo biiác pogány/ We krwi nieprzyacielńkiej vpadł zmordowány *KochFrag* 43; *OrzJan* 120.

Wyrażenia: »miecz nieprzyacielski« [szyk 9:2] (11): *BielKron* 71; Omnia ferro et incendiis vastare, Nieprzyacielskim mieczem á ogniem wřziřtko popuřtořzić. *Mącz* 476b; Stądci mory/ powodzi/ głody miecz nieprzyacielńki/ y ine káźni miłego Bogá przypadáią *RejPosWstaw* [41³]v; Nie wychodźcie ná pole/ y na drogę* nie chodźcie/ bo miecz nieprzyacielńki [*gladius inimici*] řtráźny (ieřt) ze wřząd. *BudBib Ier* 6/25; *BiałKaz* L4v; á teź z łáłki Bożey Polńká zachowána/ od nieprzyacielńkiego mieczá/ y od domowej wnětržney ředycyey. *NiemObr* 20; *ZawJeřt* 38; *PowodPr* 7 [2 r.], 8; y łam łzyię złomił/ y łyny miecz nieprzyacielńki požářł. *SkarKaz* 44b.

»nieprzyacielskie serce« = *duch bojowy nieprzyaciela* (1): Nieprzyacielńkie řerce nátychmiařt vpadłó *BielSat* H.

Synonimy: 1. nieprzyjazny, nieprzyjaźliwy, niezyczliwy,

Cf **NIEPRZYJACIELNY**, **NIEPRZYJACIEŁOW**, **PRZYJACIELSKI**